

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МЕЛІТОПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова приймальної комісії,
ректор Мелітопольського

державного педагогічного
університету імені Богдана
Хмельницького

Наталя Фалько

ПРОГРАМА СПІВБЕСІДИ
З ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

для здобуття ступеня бакалавра на основі ПЗСО та НРК5

Програма співбесіди з історії України для здобуття ступеня бакалавра на основі ПЗСО та НРК5 / Уклад.: проф., д-р іст.наук Гудзь В.В., проф., д-р іст. наук Ситник О.М., доц., канд. іст. наук Крилова А.М., доц., канд. іст. наук Полякова Л.І., доц., канд. іст. наук Пачев С.І., доц., канд. іст. наук Шкода Н.А., доц., канд. іст. наук Галь Б.О. Запоріжжя: МДПУ імені Богдана Хмельницького, 2025. 13 с.

Програма співбесіди з історії України для здобуття ступеня бакалавра на основі ПЗСО та НРК5 передбачає перевірку загальнотеоретичної і практичної підготовки абітурієнтів.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Співбесіда з історії України для здобуття ступеня бакалавра на основі ПЗСО та НРК5 передбачає перевірку загальнотеоретичної і практичної підготовки абітурієнтів.

Основними завданнями підготовки бакалаврів з історії є формування основних знань з предмету з використанням інноваційних технологій, широкого історичного світогляду, вміння орієнтуватись у великому обсязі професійної інформації та застосовувати її у практичній професійній діяльності.

Основою успішності виконання поставлених завдань є систематичне формування у студентів загальнотеоретичних положень історичної науки, історичних закономірностей суспільного розвитку, основних термінів і понять упродовж всього терміну навчання.

У відповідності до цього викладачами кафедри історії природничо-географічного факультету МДПУ імені Богдана Хмельницького складена програма співбесіди для абітурієнтів.

Програмою передбачене висвітлення міжпредметних зв'язків історичних дисциплін, історичних і соціальних процесів та їх наслідків, а також зв'язки з іншими предметами неісторичного циклу. При цьому була врахована специфіка дисципліни, а також зміст інтегрованої шкільної навчальної програми з історії, виходячи з того, що співбесіда є формою перевірки готовності абітурієнта до вступу у заклад вищої освіти.

ВСТУП

Програма відповідає чинній Програмі зовнішнього незалежного оцінювання (затверджена наказом Міністерства освіти і науки № 696 від 26 червня 2018 року). Мета програми – спрямувати підготовку абітурієнтів для вступних випробувань з історії України. Програма передбачає підготовку абітурієнтів до розкриття питань з історії України від найдавніших часів до початку ХХІ століття.

Курс історії України охоплює події з найдавніших часів до сьогодення, які абітурієнти вивчали починаючи з 7-го класу і закінчуючи 11-м класом. На співбесіді з історії України здійснюється перевірка знань, умінь та навичок, набутих в закладі загальної середньої освіти у відповідності до державного Стандарту.

На співбесіді абітурієнт повинен виявити, перш за все, розуміння основних подій вітчизняної історії, їх причин та наслідків; знання хронології; виявити вміння орієнтуватися у просторі (працювати з картографічним матеріалом); давати характеристику історичним персоналіям; критично аналізувати джерела історичної інформації; висловлювати думку стосовно різних поглядів на історичні явища.

Абітурієнт має розуміти та застосовувати історичні поняття і терміни. Необхідно вміти співставляти і порівнювати різні історичні події, явища, діяльність історичних діячів та їхні заслуги перед Батьківщиною.

Співбесіда передбачає знання сучасних наукових поглядів на ті чи інші події, вміння виокремлювати головне і робити самостійні висновки. В програмі створений баланс між політичною, економічною, соціальною історією та історією культури. Культурна складова займає належне місце в програмі з історії України.

При підготовці до співбесіди абітурієнту необхідно осмислити не лише всі періоди історії України, а спробувати знайти взаємозв'язок між подіями на теренах нашої Батьківщини і подіями світової, в першу чергу європейської історії. Особливо це стосується таких наскрізних тем як велике переселення народів; феодална роздробленість; боротьба проти монголо-татарської навали; будівництво міст; освіта та культура певних періодів; війни, зокрема наполеонівські війни початку ХІХ ст., Перша та Друга світові війни ХХ ст.; ознаки тоталітарних і демократичних режимів тощо.

Слід також пам'ятати, що український народ довгі століття не мав своєї державності, українські землі входили до складу сусідніх держав, тому сучасне українське суспільство має полікультурний характер.

Врахувавши всі побажання, під час співбесіди необхідно продемонструвати вміння мислити творчо і самостійно.

КРИТЕРІЇ оцінювання відповідей абітурієнтів на співбесіді з історії України

РІВЕНЬ	Кількісна характеристика відповідей абітурієнта		
	Бали	Вимоги до теоретичних знань	Вимоги до практичних вмінь
Низький	100-123	Абітурієнт неправильно трактує зміст завдань, тому його відповідь не має безпосереднього відношення до поставлених питань. Абітурієнт не вміє чітко та логічно висловлювати думку, міркування мають фрагментарний та поверховий характер.	Обсяг розв'язаних задач < 50%. У абітурієнта відсутні хронологічні вміння та просторова уява, необхідні для розв'язання завдань.
Задовільний	124-149	Відповіді на завдання носять фрагментарний характер, характеризуються репродуктивним рівнем відтворення знань. Абітурієнт не може встановлювати причинно-наслідкові зв'язки та робити обґрунтовані висновки. Відповіді абітурієнта супроводжуються другорядними міркуваннями, які інколи не мають безпосереднього	Обсяг розв'язаних завдань у межах 50-75%. Абітурієнт погано володіє вмінням встановлювати історичні закономірності, пояснювати причинно-наслідкові зв'язки та робити обґрунтовані висновки. Абітурієнт не здатен аналізувати історичну карту та візуальні матеріали.

		відношення до змісту запитання.	
Достатній	150-174	У відповідях на завдання допускаються деякі неточності або помилки не принципового характеру. Абітурієнт добре володіє понятійним апаратом, вміє встановлювати причинно-наслідкові зв'язки. Абітурієнт демонструє розуміння навчального матеріалу на рівні часткового аналізу характерних рис історичних процесів та явищ. Помітне прагнення абітурієнта логічно розмірковувати при відповіді на завдання.	Обсяг правильно розв'язаних завдань >75%. Результат розв'язування завдань містить окремі неточності і незначні помилки. Абітурієнт добре володіє фактичним матеріалом, доцільно використовує історичні факти для підтвердження власної думки. У абітурієнта сформовані на достатньому рівні хронологічна та просторова предметні компетентності.
Високий	175-200	Абітурієнт дає повну і розгорнуту відповідь на завдання. Його відповіді свідчать про розуміння навчального матеріалу на рівні аналізу закономірностей історичних процесів та явищ, характеризуються логічністю і послідовністю тверджень, їх чіткою аргументацією.	Обсяг правильно розв'язаних завдань до 100%. Кожне розв'язане завдання супроводжується ґрунтовним поясненням, підтвердженням достовірними історичними фактами. У абітурієнта сформовані на високому рівні мовленнєва, логічна, інформаційна, аксіологічна предметні компетентності,

			основи історичного аналізу та критичного історичного мислення. Він володіє вмінням надавати власні оцінки діяльності історичних осіб, провідним історичним подіям, процесам та явищам.
--	--	--	--

ПРОГРАМА З ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

Тема 1. Вступ до історії України. Давня історія України. Русь-Україна (Київська держава).

Поява та розселення людей на території України. Поширення землеробства й скотарства на землях України. Кочовики за раннього залізного віку. Заснування античних міст-колоній у Північному Причорномор'ї та Криму. Перші писемні згадки про давніх слов'ян (венедів, антів, склавинів). Велике розселення слов'ян.

Східні слов'яни на території сучасної України. Утворення Київської держави. Внутрішньо- та зовнішньополітична діяльність князів/княгині: Олега, Ігоря, Ольги, Святослава. Князювання Володимира Великого та Ярослава Мудрого. Запровадження християнства як державної релігії. Суспільно-політичне та господарське життя за часів Київської держави. Культура України-Русі.

Тема 2. Королівство Руське (Галицько-Волинська держава). Монгольська навала.

Причини феодальної роздробленості Київської держави. Південно-західні землі-князівства після розпаду Київської держави. Галицько-Волинська держава в XII-XIV ст., її місце в історії української державності. Данило Галицький. Боротьба населення проти іноземних поневолювачів в XII – XIII ст. Монгольська навала на південно-західні землі Русі. Наш край в VIII – XIII ст.

Тема 3. Руські удільні князівства у складі іноземних держав у др.п. XIV – п.п. XVI ст. Кримське ханство. Українські землі у складі Речі Посполитої у др.п. XVI ст. – в п.п. XVII ст.

Боротьба Польщі, Угорщини та Литви за Галицько-Волинську спадщину. Входження українських земель до складу Литовської держави. Кревська унія. Ліквідація князем Вітовтом самостійності удільних українських князівств. Виступ литовсько-руської знаті на чолі з князем Свидригайлом Ольгердовичем. Відновлення й остаточна ліквідація Київського та Волинського удільних князівств. Утворення Кримського ханства. Перехід кримських ханів у васальну залежність від Туреччини. Виникнення українського козацтва. Включення Закарпаття до складу Угорщини, Буковини до складу Молдавського князівства. Московсько-литовські війни.

Зміни у соціальній структурі українського суспільства. Виникнення Запорозької Січі. Повстання 90-х років XVI ст. Люблінська унія та її вплив на українські землі. Братський рух. Реформаційний та контрреформаційний рухи в Україні. Утворення греко-католицької церкви. Розвиток культури й освіти.

Культурне і церковне життя на українських землях в XIV – середині XVII ст. Наш край в XIV – XVI ст.

Зміни в соціально-економічному житті. Розвиток міст. Вплив Берестейської унії на розвиток церковного життя в Україні. Відновлення церковної православної ієрархії 1620 р. Розвиток культури та освіти. Участь українського козацтва у Хотинській війні. Козацькі повстання 1620-х – 1630-х рр.

Тема 4. Національно-визвольна війна українського народу середини XVII ст. Козацька Україна наприкінці 50-80-х рр. XVII ст.

Українська національна революція середини XVII ст.: причини, рушійні сили, етапи та найважливіші події. Формування української державності в ході війни. Переяславська Рада, її рішення. Б. Хмельницький як видатний політик та воєначальник. Гетьманування І. Виговського. Ухвалення Гадяцьких пунктів. Московсько-українська війна. Гетьманування Ю. Хмельницького.

Порушення територіальної цілісності України. Гетьманування П. Тетері, І. Брюховецького, П. Дорошенка, Д. Многогрішного, І. Самойловича. Чигиринські походи турецько-татарського війська. Занепад Правобережжя. Запорозька Січ. Адміністративно-територіальний устрій Слобідської України. Розвиток культури в другій половині XVII ст.

Тема 5. Українські землі наприкінці XVII – у XVIII ст.

Гетьманування Івана Мазепи. Північна війна і Україна. Соціально-економічний розвиток українських земель. Пилип Орлик та його Конституція. Процес обмеження автономії Гетьманщини. Гетьманування І. Скоропадського, Д. Апостола. «Правління Гетьманського уряду» 1734 р. Розвиток культури та освіти.

Гетьманування К. Розумовського. Ліквідація автономного устрою Гетьманщини. Діяльність Другої Малоросійської колегії. Ліквідація Запорозької Січі. Скасування козацького устрою на Слобожанщині. Заселення Південної України. Розгортання гайдамацького та опришківського рухів. Зміни в політичному становищі Правобережної України після поділів Речі Посполитої. Розвиток культури, науки, освіти.

Тема 6. Українські землі в складі Російської та Австрійської імперій (кінець XVIII – XIX ст.)

Війна Росії з Наполеонівською Францією і Україна. Суспільно-політичний рух у Наддніпрянській Україні. Криза кріпосницької системи господарювання. Поширення на Україну російського та польського суспільних рухів. Діяльність Кирило-Мефодіївського товариства. Промисловий переворот та зародження ринкової економіки. Розвиток національного руху. Повстання під проводом У. Кармалюка. Національне відродження. Відкриття університетів. Культурно-освітній рух. Поява «Історії русів». Розвиток літератури, мистецтва.

Скасування кріпосного права. Реформи 60-80 рр. XIX ст. і Наддніпрянська Україна. Утвердження капіталістичного ладу. Становлення української нації. Український національний рух. Розвиток громадського руху. Заснування та діяльність «Південно-Західного відділу Російського географічного товариства». Вплив російського громадсько-політичного руху на Україну. Стан і розвиток культури в Україні у другій половині XIX ст.

Включення західноукраїнських земель до складу Австрійської імперії, адміністративно-територіальний поділ західноукраїнських земель, реформи Марії Терезії та Йосифа II та українські землі, діяльність «Руської трійці». Діяльність Головної руської ради (ГРР).

Національна політика австрійського уряду щодо українських земель. Розвиток кооперативного руху, трудова еміграція. Політизація національного руху й утворення перших політичних партій: Русько-української радикальної партії (РУРП), Української Національно-демократичної партії (УНДП), Української соціал-демократичної партії (УСДП). Діяльність культурно-освітнього товариства «Просвіта».

Тема 7. Українські землі у складі Російської імперії та Австро-Угорщини в 1900-1914 рр.

Утворення монополістичних об'єднань в Україні. Економічна криза 1900-1903 рр. та передвоєнне економічне піднесення. Створення політичних партій Наддніпрянщини. Розвиток самостійницької і автономістської течій в національному русі. Україна в роки першої російської революції 1905-1907 рр. Діяльність українських парламентських громад в I та II Державних Думах. Посилення національного гніту в Наддніпрянській Україні у 1907-1914 рр. Столипінський режим та аграрна реформа в Україні. Соціально-економічний розвиток та політичне становище західноукраїнських земель.

Тема 8. Україна в роки Першої світової війни. Українська революція. Боротьба за збереження державної незалежності (1918-1920 рр.)

Україна в роки Першої світової війни. Українська національно-демократична революція. Утворення і діяльність Української Центральної Ради. Проголошення УНР. Війна Радянської Росії проти УНР. Україна в період гетьманату. Відновлення УНР і Директорія. Політика Радянської влади в Україні. Радянсько-польська війна і Україна. Культура і духовне життя в Україні / 1917-1920 рр.

Передумови активізації визвольного руху на західноукраїнських землях. Проголошення і діяльність ЗУНР. Польсько-українська війна і УГА. Окупація Північної Буковини, Бессарабії і Закарпаття іноземними державами.

Тема 9. Україна в 20-30-х роках ХХ ст. Утвердження більшовицького тоталітарного режиму в Україні.

Процес входження УСРР до складу СРСР. Голод у південних губерніях УСРР. Неп в УСРР. Відбудова народного господарства. Початок курсу на індустріалізацію. Політика «коренізації» в УСРР. Кампанія з ліквідації неписьменності дорослих. Українське національне відродження в літературі та театрі. Утворення ВУАН. Боротьба з націонал-комунізмом.

Прояви процесу модернізації в радянській Україні. Зміна соціальної структури суспільства в Україні. Суспільно-політичне, соціально-економічне, культурне та релігійне життя. Масові репресії. Ідеологізація суспільного життя, культ особи Й. Сталіна. Монополізація духовного життя. Згорання українізації.

Тема 10. Західноукраїнські землі в міжвоєнний період.

Правовий статус українських земель у складі Польщі. Українські політичні, громадські та військові організації. Українські землі у складі Румунії. Українські землі у складі Чехословаччини. Карпатська Україна. Політичне і культурне життя української еміграції.

Тема 11. Україна напередодні і в роки другої світової війни (1939-1945 рр.)

Радянська Україна напередодні трагічних випробувань. Початок Другої світової війни. Включення Західної України, Бессарабії та Північної Буковини до складу УРСР. Воєнні дії та окупаційний режим на території України. Рух Опору в Україні. Культура в роки війни.

Тема 12. Україна в перші повоєнні роки та десталінізації суспільства (1945-1964 рр.)

Успіхи та труднощі повоєнної відбудови народного господарства. Відбудова великих індустріальних об'єктів (Азовсталь, Дніпрогес, Запоріжсталь, шахти Донбасу тощо). Голод в Україні 1946-1947 рр. Радянізація західних областей України. Розгортання ідеологічних кампаній. Україна – суб'єкт міжнародних відносин.

Зміни адміністративно-територіального устрою УРСР. Будівництво потужних індустріальних об'єктів. Лібералізація суспільно-політичного життя УРСР в середині 1950-1960-х рр.: припинення масових репресій, політична реабілітація безвинно засуджених. Реформа управління економікою. Виникнення руху «шістдесятників», першої хвилі дисидентського руху наприкінці 1950 – початку 1960-х рр. Культура і духовне життя.

Тема 13. Україна в період загострення кризи радянської системи.

Політико-ідеологічна криза системи. Наростання економічної кризи. Життєвий рівень населення. Кризові явища в культурі. Опозиційний рух. Наш край в 1945-1985 рр. Новий етап у розвитку національно-визвольного руху. Зростання національної самосвідомості. Квітневий (1985 р.) Пленум ЦК КПРС та курс на перебудову.

Тема 14. Відновлення незалежності України. Становлення України як незалежної держави. Творення нової України.

Спроба державного перевороту 19-21 серпня 1991 р. Прийняття Верховною Радою УРСР Акту незалежності України. Всеукраїнський референдум 1 грудня 1991 р. Політичні та економічні реформи в умовах розбудови суверенної держави: досягнення та упущення. Заснування Збройних Сил України. Прийняття Конституції України. Прийняття державної символіки. Формування інституту громадянства та соціально-економічні реформи наприкінці XX – на початку XXI ст.: приватизація засобів виробництва, лібералізація цін, грошова реформа, диференціація суспільства. Становище в галузі освіти, науки і культури.

Зовнішньополітичний курс України. Інтегрування України у світове співтовариство. Підсумки історичного шляху українського народу у першій чверті XXI ст.

ЛІТЕРАТУРА

1. Васильків І., Паршин І., Димій І. Історія: Україна і світ : підручник інтегрованого курсу для 7 класу закладів загальної середньої освіти. Тернопіль : Астон, 2024. 356 с.
2. Власов В., Панарін О., Топольницька Ю. Історія України: підручник для 8 класу закладів загальної середньої освіти. Київ: Літера ЛТД, 2021. 256 с.
3. Гісем О. В., Мартинюк О. О. Історія України: підручник для 8 класу закладів загальної середньої освіти. Харків: «Ранок», 2021. 192 с.
4. Пометун О.І., Дудар О.В. «Історія України»: підручник для 9 класу закладів загальної середньої освіти. К. Вид-во: «Освіта», 2022. 287 с.
5. Гісем О. В., Мартинюк О. О. Історія України: підручник для 10 класу закладів загальної середньої освіти. Харків: «Ранок», 2018. 240 с.
6. Власов В. С., Кульчицький С. В. Історія України (профільний рівень): підручник для 10 класу закладів загальної середньої освіти. Київ: Літера ЛТД, 2018. 304 с.
7. Пометун О.І., Гупан Н. М. Історія України: підручник для 10 класу загальноосвітніх навчальних закладів: рівень стандарту, академічний рівень. К. Вид-во: «Освіта», 2012. 288 с.
8. Мар'ян Мудрий, Олена Аркуша. Історія : Україна і світ : (інтегр. курс, рівень стандарту) : підруч. для 11-го кл. закл. заг. серед. Освіти. Київ : Генеза, 2019. 304 с.
9. Гісем О. В., Мартинюк О. О. Історія України (рівень стандарту): підручник для 11 класу закладів загальної середньої освіти. Харків: «Ранок», 2019. 288 с.
10. Хлібовська Г. М., Наумчук О. В. та інші. Історія України. Рівень стандарту: підручник для 11 класу закладів загальної середньої освіти. Тернопіль: Астон, 2019. 256 с.